

PARTNER ISRARLI TAKİBİ VEYA STALKLAMA: MAĞDUR VE SALDIRGAN KARAKTERİSTİKLERİ VE STALKLAMA TAKTİKLERİ

Nesrin DUMAN¹, Hürmüş İrem ÖÇALAN², İlayda ÇOBAN³

ÖZ

Stalklama ya da diğer bir deyişle ısrarlı takip mağdurun yaşam kalitesini önemli ölçüde tehlikeye atabilecek yaygın bir suçtur. Bu nedenle bireysel düzeyde ve toplumsal müdahale düzeyinde çok boyutlu psikososyal ve kriminolojik yaklaşımlar gerektirmektedir. Stalklamanın hukuki ve hukuki olmayan (araştırma, klinik çalışmalar vb.) tanımlamaları ülkeden ülkeye ve hatta eyaletten eyalete değişiklik göstermektedir. Tüm bu tanımlamalarda, ısrarlı bir şekilde yapılan eylemler örüntüsünün kişide huzursuzluk yaratması ve güvenlik endişesi oluşturması; ısrarlı takip literatüründeki ortak unsurlardandır. Ülkemize bakıldığında, 12/05/2022 tarih ve 31848 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ısrarlı takip suçu tanımlanmıştır. Partner ısrarlı takibi ise, partner ya da eski partner tarafından yapılan özel bir stalklama biçimidir. Çeşitli nedenlerden dolayı partnerin ya da eski partnerin ısrarlı takibinin sonuçları daha yıkıcı olabilmektedir. Partner takibini etkili bir şekilde ele almak için, onun incelikli ve açık dinamiklerini anlamak önemlidir. Bu dinamikleri anlamak, kadınların güvenliğinin nasıl artırılabilir hem yasal süreçler yoluyla hem de genel anlamda kadınların bu süreçle başa çıkma stratejilerini geliştirmeleri ve ısrarlı takip ile ilişkili strese kurulumalarına yardımcı olmak için bilgi sağlayabilir. Bu nedenle, bu derleme çalışmasında öncelikle partner ısrarlı takibinin ne olduğu, saldırganın ve mağdurun özellikleri, ısrarlı takip taktikleri anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler

İsrarlı Takip, Stalklama, Partner İsrarlı Takibi, Stalklama Taktikleri, Saldırgan, Mağdur

PARTNER STALKING OR PARTNER OBSESSIONAL FOLLOWING: VICTIM AND AGGRESSOR CHARACTERISTICS AND STALKING TACTICS

ABSTRACT

Stalking, or obsessional following, is a common crime that can significantly endanger the victim's quality of life. Therefore, it requires multidimensional psychosocial and criminological approaches at the level of individual and social intervention. Legal and non-legal (research, clinical studies, etc.) definitions of stalking vary from country to country and even from state to state. The pattern of persistent actions creates uneasiness in the person and creates security concerns; It is a common element in the persistent follow-up literature. When we look at our country, the crime of obsessional following has been defined in the Law on the Execution of Criminal and Security Measures and the Law on Amendments to Some Laws published in the Official Gazette No. 31848 dated May 12, 2022. Partner obsessional following is a special form of stalking by a partner or ex-partner. For various reasons, the consequences of persistent stalking by a partner or ex-partner can be much more devastating. To effectively handle partner tracking, it is important to understand its subtle and open dynamics. Understanding these dynamics can provide information on how to increase women's safety, both through legal processes and in general, to help women develop coping strategies and recover from the stress associated with stalking. For this reason, in this review, first of all, what partner stalking is, the characteristics of the aggressor and the victim, the tactics of stalking will be explained.

Key Words

Obsessional Following, Stalking, Partner Stalking, Stalking Tactics, Aggressor and Victim

¹Doç. Dr., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, e-mail: nesrinduman@windowslive.com, ORCID: 0000-0002-2751-8315

²Psikoloji ögr., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, e-mail: ocalanhi20@29mayis.edu.tr, ORCID:0000-0002-0780-8649

³Psikoloji ögr., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, e-mail: cobani20@29mayis.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3453-7696

Alıntı: Duman, N., Öçalan, H.İ., Çoban, İ. (2023). Partner ısrarlı takibi veya stalklama: Mağdur ve saldırgan karakteristikleri ve stalklama taktikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 7(13), 33-42.

Giriş

Eski bir davranış olan “*stalking*” ya da Türk Dil Kurumu Türkçe karşılığıyla “*ısrarlı takip*”, 1990’lardan itibaren hukuki bir olgu haline gelmiştir. Bu olgu klinik gözlemlerde “*belirli bir bireye yönelik anormal veya uzun süreli tehdit veya taciz paterni/örüntüsü* (Meloy & Gothard, 1995:259)” olarak tasvir edilmektedir. İlk olarak 1990 yılında California ceza kanununda (California Penal Code 646.9 PC) tanımlanan stalklama suçunun korku, tehdit ve ısrarlı takip öğelerine sahip olduğu görülmektedir. California’dan sonra diğer eyaletlerde de suç olarak tanımlanan stalklamanın hukuki tanımı birbirinin aynısı değildir ve hatta ülkeden ülkeye de farklılık göstermektedir. Ancak tüm tanımlamalarda ortak üç unsurun bulunduğu görülmektedir. Bu unsurlar; (1) bir kişi üzerinde istenmeyen bir davranışsal ihlal paterni/örüntüsü; (2) davranışsal ihlal paterninde kanıtlanan örtülü veya açık bir tehdit ve (3) bu davranışsal ihlallerin bir sonucu olarak, tehdit edilen kişinin makul düzeyde bir korku yaşamasıdır (Meloy, 1998:2). Bu unsurların varlığına Türk Ceza Kanunu (TCK)’nda ısrarlı takip suçunun tanımında da rastlanılmaktadır.

Stalklama suçu, TCK’nın *kişilere karşı suçlar* bölümünün *hürriyete karşı suçlar* kısmında 123/A ile hüküm altına alınmıştır. 12/05/2022 tarih ve 31848 sayılı Resmî Gazete ’de yayınlanan Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ısrarlı takip, suç olarak tanımlanmıştır. Yapılan düzenleme şu şekildedir:

MADDE 123/A- (1) İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Kanundaki tanımlamadan anlaşılacağı üzere ısrarlı bir şekilde yapılan eylemler örüntüsünün kişide huzursuzluk yaratması ve güvenlik endişesi oluşturması; ısrarlı takip literatüründeki üç ortak unsura işaret etmektedir. Bu noktada bazı sorular akıllara gelmektedir: Bu eylemleri gerçekleştiren kişilerin de ortak özellikleri var mıdır? Peki, bu eylemlerin mağdurlarının ortak özellikleri var mıdır? Bu gibi sorular bunlardan bazılarıdır.

Görüldüğü üzere ‘ısrarlı takip’ olarak Türkçeleştirilen “*stalking/stalklama*” oldukça eski bir davranış olmasında karşın dünyada suç olarak sayılması birkaç on yıllık bir durumdur. İsrarlı takip suçu Türk Ceza Kanunu’nda ise yerini henüz almıştır. Bu nedendir ki literatüre bakıldığında stalklama konulu çalışmaların sayısı oldukça azdır. Türkçe alan yazını incelendiğinde ise konuyla ilintili çalışmaların sayısı yok denecek kadar azdır. Bu nedenle bu derleme çalışmasında öncelikle partner ısrarlı takibinin ne olduğunun, saldırganın ve mağdurun özelliklerinin, ısrarlı takip taktiklerinin anlatılması amaçlanmıştır.

Partner Stalklama

Partner stalklama, partner ya da eski partner tarafından yapılan özel bir stalklama biçimidir (Logan, Cole, Shannon ve Walker, 2006:4). Partner ya da eski partner tarafından gerçekleştirilen partner stalklama oldukça yaygın ve çeşitli nedenlerden ötürü daha yıkıcı olabilmektedir. Öyle ki, ısrarlı takibin %50’sinin partner stalklama bağlamında gerçekleştiği gözlemlenmiştir (Moriarty ve Freiburger,

2008). Logan (2010) araştırmasında partner stalklamanın ısrarlı takip vakalarındaki en geniş kategori olduğunu ortaya koymuştur.

Partner stalklamanın diğer stalklama biçimlerine göre neden daha yaygın ve yıkıcı olduğu incelendiğinde birkaç önemli neden dikkat çekmektedir. Saldırganın mağdura ilişkin fazla miktarda mahrem bilgiye sahip oluşu, mağdurun bu durumla başa çıkması için kaynak eksikliği, saldırganla mağdur arasında bir ilişki geçmişinin olması partner stalklamanın daha yaygın ve yıkıcı olmasının başlıca nedenlerindedir. Mağdur ile saldırgan arasında görülür derecede “samimiyet” bulunması; saldırganın mağdurun hayatına müdahale etme konusunda “daha fazla erişimi ve fırsatı” olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle, ilişkide normal ve anormal davranışın ne olduğunu belirlemek karmaşık bir süreçtir. İkinci olarak, ilişki geçmişi, saldırganın mağduru “tehdit etme şekli” üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Logan vd., 2006).

Mağdur Özellikleri

Logan (2010) partner stalklama çalışmasında, yapılan araştırmalarda 18 yaş üstü kadınların %4.8 ila %14.5'inin yakın partneri tarafından ısrarlı takip edildiğini bildirdiğini göstermiştir. Yapılan çalışmalarda partner ısrarlı takibine maruz kalan mağdurlar incelendiğinde çeşitli demografik bulgular ortaya çıkmaktadır. Bazı demografik bulgular aşağıda sunulmuştur:

Cinsiyet: İsrarlı takip eyleminin her iki cinsiyet tarafından da yapıldığı görülse de erkeklerde görülme oranı kadınlara kıyasla daha fazladır (Doğan, 2014). Elde edilen bulgularda partner ısrarlı takibinin karşı cins tarafından yapıldığı görülmektedir. Yapılan pek çok araştırmada (Spitzberg, 2002; Tjaden ve Thoennes, 1998; White, Kowalski, Lyndon ve Valentine, 2002) saldırganların büyük bir çoğunluğunun erkek olduğu görülmüştür.

Medeni durum: Hall (1998) mağdurların medeni durumlarını incelediği çalışmasında, ısrarlı takip mağdurlarının stalklamaya maruz kaldıkları sırada %34'ünün hiç evlenmemiş, %28'inin boşanmış, %15'inin ilk kez evlenmiş, %12'sinin ayrılmış, %6'sının tekrar evlenmiş, %3'ünün partneriyle yaşıyor olduğunu ve kalan %3'ünün dul olduğunu ortaya koymuştur (Meloy vd., 2001).

Yaş: Pathe ve Mullen (1997) çalışmalarında mağdurların 17-50 yaş aralığında olduğu belirtmiştir. Meloy (1996:157)'a göre, mağdurların ortalama olarak, genel bir suç mağduru popülasyonunda beklenenden daha yaşlı oldukları görülmektedir. Yaşlı mağdurlar, gençlere göre daha fazla risk altında olabilmektedir (Meloy, 1998:126).

Eğitim durumu: Meloy (1998:126) araştırmasında mağdurların ısrarlı takibe maruz kaldıkları dönemde yüksek eğitimlerini tamamlamış olduklarını söylemektedir. Meloy (1998)'un çalışmasındaki mağdurların çoğu, yüksek eğitim düzeylerini yansıtan kariyer seçimleri yapmıştır. Avustralya'da ısrarlı takip mağdurlarıyla ilgili bir araştırmada da benzer bulgular bildirilmiştir; mağdurların %36'sının ısrarlı takibin başlangıcında profesyonel olarak çalıştığı görülmüştür (Pathe ve Mullen, 1997).

Mental-Psikolojik durum: Pathe ve Mullen (1997) çalışmalarında mağdurların kendilerini rahatsız hissettiklerini, kaçındıklarını, korktuklarını, telefon

numaralarını değiştirdiklerini, sosyal ilişkilerini kısıtladıklarını, sosyal medyadan uzaklaştıklarını, isimlerini değiştirdiklerini, yaşadıkları yeri terk ettiklerini ve belirli mekânlara gitmediklerini aktarmışlardır. İsrarlı takibe maruz kalan mağdurların aynı zamanda korku, diğerlerine karşı güvensizlik, devam eden mide bulantısı ve baş ağrısı, madde kullanımı, anksiyete, uyku bozuklukları, kendine zarar verme davranışları, devam eden yorgunluk ve iştah bozukluğu yaşadıkları bulgulanmıştır (Sheridan ve Lyndon, 2010).

Korkodeilou (2017)'nin yaptığı araştırmada katılımcıların çoğunun takipçilerinden kaçınmak için sık kullandıkları ulaşım yollarını ve telefon numaralarını değiştirdiklerini ve rutin aktivitelerini yapmaktan kaçındıklarını belirtmişlerdir. Araştırmalarında, bazı katılımcılar takipçileri tarafından fiziksel saldırıya uğradıklarını veya bu şekilde tehdit edildiklerini, bu yüzden bir yere giderken yakınlarından kendilerine eşlik etmelerini istemek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bir kısmı takipçilerinin kendilerini korkutma amacıyla arabalarına zarar vermesi sonucunda sık sık arabalarını değiştirmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Birçok katılımcı takipçilerinin her an saldırıda bulunmasına karşın kıyafetlerinde panik alarmı taşıdıklarını ve evlerine güvenlik kameraları yerleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bir bölümü güvenlik sebebiyle birçok kez evlerinden taşındıklarını ya da kendi aile ve arkadaşları ile yaşamaya başladıklarını söylemişlerdir. Katılımcıların çoğu ısrarlı takipçileri tarafından rahatsız edilmelerinin sonucu olarak işyerlerini değiştirdiklerini, çalışmayı bıraktıklarını ya da kariyerlerinden vazgeçtiklerini belirtmişlerdir. Bu haliyle stalklama eyleminin mağdurlar üzerinde olumsuz finansal etkilerinin olduğu görülebilir.

Mağdurların panik atak, kâbus, öfke, kaygı, depresyon, kişilerarası problemler yaşadıkları, umutsuz, çaresiz ve güçsüz hissettikleri, kendilerini suçladıklarını ve intiharı düşündükleri de literatürde yer alan bulgulardandır (Korkodeilou, 2017). Mağdurların büyük bir bölümünün travma sonrası stres bozukluğu semptomları gösterdiği de bilinmektedir (Kuehner, Gass ve Dressing, 2011; Pathé ve Mullen, 1997).

Saldırgan Özellikleri

Partner ısrarlı takipçilerini diğer partner olmayan takipçilerden ayıran bazı önemli noktalar bulunmaktadır. Mohandie ve arkadaşları (2006:153) partner tacizcileri ile mağdurla arasında herhangi bir bağ bulunmayan tacizcileri karşılaştırdığı çalışmasında bazı önemli tespitlerde bulunmuştur. Buna göre;

Şiddet: Partner ısrarlı takipçileri, diğer takipçilere kıyasla daha tehdit edici ve daha saldırgan özelliktedir. Thomas ve arkadaşları (2008) tehdit edilen mağdurların %71'inin aynı zamanda saldırıya da uğradığını belirtmişlerdir. Partner tacizcilerinin mağdura saldırıda bulunma olasılıkları daha yüksektir. Saldırganların çoğu mağduru silah kullanarak korkutmaktadır. Partner tacizcilerinin üçüncü taraflara (arkadaş, akraba vb.) saldırıda bulunma olasılıkları da daha yüksektir. Palarea ve arkadaşları (1999) partner tacizcilerinin mağdurun mülküne zarar vermeye tehdit etmelerinin yaygın olduğunu ve gerçekten zarar da verdiklerini ortaya koymuştur.

Hukuki yaptırım etkisi: Partner ısrarlı takipçilerinde, hukuki yaptırım kararlarının ardından yeniden aynı suçu işlemeleri yaygındır. Haklarında verilen mahkeme kararlarından ya da diğer hukuksal yaptırım kararlarından kısa bir süre sonra, saldırganların benzer ihlali davranışlarda bulunmaları sık gözlemlenmektedir. Mohandie ve arkadaşları (2006) binden fazla stalklama veya aile içi şiddet kriminal kaydını incelediği çalışmasında saldırganların neredeyse tamamının yeniden aynı suçu işlediğini ve bunu diğer suç türlerine göre daha kısa zaman sonrasında gerçekleştirdiğini bulmuştur. Saldırganlarının üçte birinin tehdit için silah kullandığını belirtmiştir (Logan ve Walker, 2009; Mohandie vd., 2006:153).

Stalklamanın özellikleri: Partner ısrarlı takipçilerinin mağdurla arasında bir bağ bulunmayan takipçilere göre, stalklama davranışı ile daha çok meşguliyetleri vardır. Saldırganlar, mağdur ile daha sık etkileşime geçip ona yaklaşmaya çalışırlar. Daha aşağılayıcı, hakaret edici, mağdurun yaşamını ihlal edici davranışlar sergilerler. Partner olmayan takipçilere kıyasla partner takipçileri daha ısrarlıdır. Örneğin, Tjaden ve Thoennes (1998) çalışmalarında saldırganların mağdurlarını ortalama 2.2 yıl takip ettiklerini, bunun partner olmayan takipçilere göre iki kat daha uzun süreli olduğunu bulgulamışlardır.

İsrarlı takipçi ile partner ısrarı takipçi arasındaki farkı gösteren yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu noktada farka dair en belirgin bulgu yukarıda görüldüğü üzere “şiddet” eksenindedir. Partner ısrarlı takipçilerinin diğer takipçilere göre daha saldırgan oldukları görülmektedir. Bunun haricindeki diğer özellikler, literatürde yer alan ısrarı takipçiler hakkında ortaya konulan verilerden aktarılabilir.

Cinsiyet: Meloy (1998) partner stalklamada takipçilerin çoğunun erkek, mağdurların ise çoğunun kadın olduğunu yapmış olduğu araştırmada ortaya koymuştur. İsrarlı takipçilerin %84'ünün erkek ve %15'inin kadın; %1'inin ise cinsiyetinin bilinmediğini göstermiştir. Meloy ve Gothard (1995) ısrarlı takipçilerin %90'ının erkek, %10'unun kadın olduğunu bulgulamıştır.

Yaş: Saldırganların yaş skalasının oldukça geniş olduğu bilinmektedir. Saldırganların yaşları 18-70 yaş arasında değişmektedir (Meloy, 1998:128). Bu grubun büyük çoğunluğu (%63) ise 26-50 yaş aralığındadır. Harmon ve arkadaşları (1995)'nin çalışmasında saldırganların ortalama yaşı 40 olarak bulunurken; Zona, Sharma ve Lane (1993) ortalama yaşı 34.6-35.3 olarak göstermiştir. İsrarlı takipçiler diğer suç tiplerindeki faille göre daha yaşlıdır (Meloy, 1998:128).

Çalışma durumu: Meloy ve Gothard (1995:259) saldırganların çoğunluğunun suç işledikleri sırada işsiz veya yetersiz istihdam edilmiş olduklarını veya çok istikrarsız iş geçmişlerinin olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde Pathe ve Mullen (1997) araştırmalarında örneklemlerinin %43'ünün işsiz olduğunu bulmuşlardır. Bu bulgular arasındaki tutarsızlık, saplantılı takipçiler örneklemlerinin gözetim olması gerçeğinden etkilenmiş olabilir. Buna rağmen literatürdeki genel bulgular saldırganların çoğunun, ısrarlı takip sırasında işsiz olduğuna veya yetersiz istihdam edilmekte olduğuna işaret etmektedir.

Mental-psikolojik durum: İsrarlı takibin İngilizce karşılında kullanılan “*obsession*” terimi Türkçe’de “takıntı/saplantı” ifadesi ile karşılık bulmaktadır. Psikanalitik

teori "takıntı/saplantı"yı geleneksel olarak, kendisini tekrar tekrar bilince zorlayan istenmeyen veya egodistonik bir düşünceye atıfta bulunmak için kullanmıştır (Hinsie ve Campbell, 1974). Zona ve arkadaşları (1993) saplantıyı ısrarcı fikirlerle, düşüncelerle, dürtülerle veya açıkça benlikle ilgili olan imgelerle eş tutmuş ve onun istenmeyen veya yabancı niteliğini reddetmiştir. Meloy (1996) ise, saplantının ego ile ilişkisinin aksine, fikrin, düşüncenin, dürtünün veya imgenin tekrarlayıcı ve ısrarcı doğasını vurgulamıştır. Bu özellik, aslında, bireyin hem kişiliğine hem de ruh haline göre değişebilir. Saldırganın obsesif-kompulsif kişilik bozukluğu (DSM-V) tanısının garanti edildiği anlamına da gelmez.

Zona, Sharma ve Lane (1993) stalklamada üç tip saldırgan profili sunmuştur: Erotromanikler, basit takıntılılar ve aşk takıntılıları. Partner stalklamada basit takıntılıların (simple obsessional) saldırgan olarak görülmesi yaygındır. Bu gruptaki saldırganların eski cinsel partnerlerini ısrarlı takibi, stalklamada da en yaygın görülen kategoridir.

Saldırganların daha önce suç, psikiyatrik ve uyuşturucu gibi birçok bağımlılık geçmişleri olması muhtemeldir. Eksen I mental bozuklukları (anksiyete bozuklukları, disosiyatif bozukluklar, yeme bozuklukları, duygudurum bozuklukları, alkol-madde kullanımı bozuklukları vb.) saldırganların çoğunda daha belirgindir. Meloy ve Gothard (1995) saldırganların %60'ının yatarak ya da ayakta psikiyatrik tedavi geçmişi, %70'inde madde kötüye kullanımı ya da bağımlılığı öyküsü olduğunu bildirmiştir. Harmon ve arkadaşları (1995) örneklemelerinin %46'sının daha önceden taciz suçu işlediğini bildirmiştir. Uyuşturucu ve alkol kullanımı, duygudurum bozukluğu veya şizofreni söz konusu olabilmektedir. Saldırganların çoğu, takip ettikleri sırada psikotik değildir. Saldırganların diğer suçlulardan daha zeki olduklarına, belki de manipülatif becerilerini hesaba kattıklarına dair araştırmalar mevcuttur.

Partner Stalklamada Kullanılan Yöntemler

Takip taktikleri ve sıklıkları farklılıklar gösterse de partner ısrarlı takip vakalarında ortak birkaç taktik kümesi çok yaygın görünmektedir. Logan (2010) partner ısrarlı takibinde kullanılan yöntemler arasında şunları saymaktadır:

Fiziksel gözetim: Genellikle en sık uygulanan yöntemdir. Burada saldırgan, mağdurun yakın çevresinde bulunmaya çalışır. Örneğin mağdurun evinin/okulunun/iş yerinin yakınlarında bulunmaya özen gösterir. Mağdurun meskenini gözetlemek ve mağdurun meskenine saldırıda bulunmak (zorla haneye girmek veya eve, araca ve eşyalara zarar vermek) oldukça yaygın olarak yapılmaktadır. Fiziksel gözetimi telefon aramaları ve ardından diğer istenmeyen temaslar takip eder. Aynı ve/veya farklı numaralardan ısrarlı aramalar, elektronik ve fiziki ortamda yazışmalar, beklenmedik anda mağdurun karşısına çıkma, belirli yerlerde bekleme vb. durumlar da saldırganın kullandığı yöntemler arasındadır.

Vekâleten takip: Birçok takipçi, mağdur hakkında bilgi toplamak için üçüncü tarafları kullanır. Buna vekâleten ısrarlı takip/stalklama denir. Bu yöntemde üçüncü bir kişi devreye alınmıştır. Bu kişi, takipçinin herhangi bir aktif teşviki olmadan da tacizi sürdürebilir. Üçüncü kişi arkadaşlar veya akrabalarından biri, uzman biri (örn. özel dedektif), hiç kimsenin bilmediği biri ve hatta mağdurun yeni

partneri bile olabilir. Özel dedektiflik hizmetlerinin devreye alınması, takipçinin pahalı ve karmaşık gözetleme araçlarına dolaylı olarak erişmesine olanak tanır.

Saldırganın kullandığı diğer taktikler arasında; mağdurun postaları karıştırmak veya çalmak, hiçbir şey almadan eşyaların arasında dolaşmak için eve girmek, iz sürmeye yardımcı olması için başkalarını kullanmak, iç çamaşırını çalmak, çöpünü karıştırmak, intiharla tehdit etmek, kurbanın telefonunu dinlemek, kurbanı iş yerinden aramak, mağdurun el çantasını/evrak çantasını karıştırmak, sözlü taciz, mağdura karşı sahte polis raporları sunmak veya davalar açmak, mağdurun adına ürün sipariş etmek, mağdurun adına olan şeyleri iptal etmek (kamu hizmetleri, kiralamalar ve abonelikler gibi) ve mağdurun komşularını, arkadaşlarını, ailesini veya çocuklarını taciz etmek sayılabilir.

Tartışma ve Sonuç

İsrarlı takip davranışı çok eskiye dayanmasına karşın ancak 1990'larda bir olgu haline gelmiş olup Türkiye'de ceza olarak yürürlüğe girmesi 2022 yılına dayanmaktadır. Bu gecikmişliğin de etkisiyle özellikle Türk alan yazınında geniş bir yer edinememiştir. Literatür incelendiğinde ise ısrarlı takipte en yaygın olarak görülen partner ısrarlı takibidir. Bu nedenle, partner ısrarlı takibini etkili bir şekilde ele almak için onun incelikli ve açık dinamiklerini anlamak önemlidir. Bu derleme çalışmasında ilerleyen yıllarda yapılacak olan çalışmalara öncü olması amaçlanarak öncelikle partner stalklamanın ne olduğu, saldırganın ve mağdurun özellikleri ve ısrarlı takip yöntemleri anlatılmıştır. Sunulan verilerde partner stalklamanın nadir görülen bir olay olmadığı, mağdurun genellikle kadın, saldırganın ise erkek olduğu, partner takibinin genellikle ilişkiler sırasında olduğu kadar istismar edici ilişkilerden ayrılırken veya ayrıldıktan sonra da devam ettiği, partner takibinin ölümcül şiddet de dâhil olmak üzere şiddetle ilişkili olması nedeniyle tehlikeli olduğu, mağdurun ısrarlı takip sürecinde "yoğun sıkıntı" hissettiği anlaşılmıştır.

Partner ısrarlı takibi, partner şiddetinin bir biçimi veya uzantısı olarak değerlendirilmektedir. Partner stalklama ile ilgili araştırma alanı büyürken, bazı kritik yönler şu anda belirsizliğini korumaktadır. İsrarlı takip mağdurları tarafından sunulan bilgiler, gelecekteki araştırmalarda genişletilebilecek bir profil sağlamaktadır. Ancak bu bilgiler takipçilerden değil, hayatta kalan takip mağdurlarından toplandığı için, takipçilerin demografik bilgilerine ilişkin bazı veriler yetersiz kalmaktadır.

Partner stalklamayı spesifik kılan bazı özellikler söz konusudur (Logan ve Walker, 2009). Bu özellikler toparlanacak olunursa;

1. Mağdur ile saldırgan arasında ilişki geçmişinin varlığı, saldırganla ilişki geçmişi olmayan mağdurlara kıyasla mağdur için örtülü veya açık tehdit ipuçlarının daha anlamlı ve daha tehditkâr olduğu bir bağlam sağlamaktadır (Logan ve Walker, 2010; Logan ve Walker, 2009).

2. İlişki geçmişi ayrıca saldırganlara, mağdur ve onun yaşamları, çocukları ve ona yakın diğer kişiler hakkındaki mahrem bilgileri de dâhil olmak üzere tacizde kullanmaları için daha geniş taktik yelpazesi sunmaktadır.

3.Partner ısrarlı takipçileri, partner olmayan takipçilere göre daha fazla “şiddet” tehdidinde bulunur ve bu tehditleri gerçekleştirme olasılıkları daha yüksektir.

4.Partner stalklama genellikle ilişki devam ederken başlar, ayrılık sürecinde ve ilişki bittikten sonra devam eder.

5.Şiddet uygulayan partnerleri/eski partnerleri tarafından takip edilen kadınların, partneri olmayan veya şiddet içermeyen eski partnerleri tarafından takip edilen kadınlara göre daha fazla psikolojik sıkıntı yaşadıklarını gösteren bazı ön kanıtlar vardır (Logan ve Walker, 2009).

Geçmiş on yılda yapılan araştırmalar partner ısrarlı takibiyle ilgili yapbozun bazı önemli parçalarını sağlamıştır (Logan, 2010:18). Partner stalklama hususundaki araştırmalara ve yeni bilgilere her geçen gün yenisi eklenmektedir. Takip, kişi tekrar tekrar diğer istenmeyen temaslara veya korku uyandıran iletişimlere maruz kaldığında ortaya çıkar (Purcell, Pathe ve Mullen, 2004). Tehditler, gözetlemeler ve mağdurların yaşamlarının ihlal edilmesi uzun vadeli, zarar verici psikolojik etkilere sahiptir. Korku içinde yaşamak, insan yaşamının kalitesini olumsuz etkilemektedir. Partner ısrarlı takip suçunu ve çeşitli yönlerini anlayarak, ceza adaleti sistemi ve diğer kurumlar, mağdurlara yardım etmeye daha iyi hazırlanabilir. Bu suç mağdurlarını ve faillerini tam olarak anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle saldırganın psikolojik ve mental durumunun incelendiği çalışmalar oldukça kıymetli olacaktır. Bu derleme çalışması ile partner ısrarlı takibine genel bir bakış sunulmuştur. Sonraki çalışmalara temel bilgi sağlaması amaçlanmıştır.

- Moriarty, L.J., & Freiburger, K.U. (2008). Cyberstalking: Utilizing newspaper accounts to establish victimization patterns. *Victims & Offenders*, 3, 131-141.
- Palarea, R., Zona, M., Lane, J. & Langhinrichsen-Rohling, J. (1999). The dangerous nature of intimate relationship stalking: Threats, violence and associated risk factors. *Behavioral Sciences and the Law*, 17, 269-283.
- Pathe, M., & Mullen, P.E. (1997). The impact of stalkers on their victims. *British Journal of Psychiatry*, 170, 12-17.
- Purcell, R., Pathé, M., & Mullen, P. E. (2004). Editorial: When do repeated intrusions become stalking? *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 15(4), 571-583.
- Sheridan, L., & Lyndon, A. E. (2012). The influence of prior relationship, gender, and fear on the consequences of stalking victimization. *Sex Roles: A Journal of Research*, 66(5-6), 340-350.
- Spitzberg, B. (2002). The tactical topography of stalking victimization and management. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3, 261-288.
- Tjaden, P. & Thoennes, N. (1998). *Stalking in America: Findings from the national violence against women survey* (NCJ# 169592). Washington, DC: National Institute of Justice Centers for Disease Control and Prevention.
- Thomas, S., Purcell, R., Pathé, M., & Mullen, P. (2008). Harm associated with stalking victimization. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 42, 800-806.
- White, J., Kowalski, R., Lyndon, A., & Valentine, S. (2002). An integrative contextual developmental model of male stalking. In K. Davis, I. Frieze, & R. Maiuro (Eds.), *Stalking: Perspectives on victims and perpetrators*, (s.163-185). New York: Springer.
- Zona, M., Sharma, K., & Lane, J. (1993). A comparative study of erotomania and obsessional subjects in a forensic sample. *Journal of Forensic Sciences*, 38, 894-903.